

NIEUWE UNESCO CONVENTIE VOOR DE BESCHERMING VAN CULTURELE DIVERSITEIT

Op donderdag 20 oktober is door de lidstaten van de UNESCO in haar 33ste Algemene Conferentie de nieuwe Conventie voor Culturele Diversiteit aangenomen met 148 stemmen voor, 2 tegen en 4 onthoudingen. Deze Conventie heeft tot doel overheden een wettelijk kader te bieden, waarmee zij het eigene kunnen beschermen. De Conventie is tot stand gekomen, nadat er een felle lobby door de Verenigde Staten is gevoerd tegen het aannemen van deze Conventie. De Minister van Buitenlandse Zaken Condoleezza Rice ging zelfs zover dat zij een persoonlijke brief richtte aan haar buitenlandse collega's. Nationaal zijn door de Amerikaanse Ambassade ook brieven gestuurd naar bedrijfsverenigingen, zoals de KKF. Ook probeerde de Verenigde Staten nog 27 amendementen van de concepttekst goedgekeurd te krijgen, maar deze werden alle afgewezen.

Tegen Amerikaanse culturele dominantie

De twee voorvechters van deze conventie, Canada en Frankrijk, hebben zich ingezet voor de conventie, om de culturele dominantie van de Verenigde Staten van Amerika, en onder andere van de Hollywood filmindustrie, tegen te gaan. Maar ook van de fast food industrie. Enige jaren geleden begon in Frankrijk een beweging voor het bevorderen van "slow food" (langzaam eten). In het officieel manifest van deze in 1989 in Parijs begonnen beweging staat: "Onze verdediging dient te beginnen aan tafel met "slow food". Laten we de smaak van de regionale keuken herontdekken en de vernietigende effecten van "fast food" uitbannen. Slow food herbevestigt onze identiteit door verscheidenheid." De Canadese Premier Liza Frulla zei recent op de Canadese Broadcasting Co.: "Wij moeten in staat zijn ons te identificeren als Canadezen, ons zo te presenteren en onze creativiteit in stand te houden. Dat is ons fundamenteel recht." De Conventie wordt in de wandelgangen ook wel omschreven als "de nieuwe conventie over culturele diversiteit die gemaakt is om het homogeniserende effect van culturele globalisatie te bestrijden."

Hollywood buiten de deur

Door de Verenigde Staten zijn verschillende redenen aangehaald waarom deze Conventie er niet moest komen. Zo beweert de regering Bush dat het door sommige regeringen kan worden geïnterpreteerd als een volmacht om de rechten van minderheden te ondermijnen en zowel cultuur als de vrijhandel in ideeën en informatie te beknotten. Onder deze conventie is het overheden toegestaan subsidies en quotas te gebruiken voor het bevorderen van hun cultuur, en impliciet, de toegang van Hollywood films tot hun markten te beperken. De Amerikaanse ambassadeur bij de UNESCO, Louise Oliver zei na de stemming op donderdag dat de Verenigde Staten het land is met de grootste culturele verscheidenheid, maar dat het vreesde dat de conventie "eerder culturele diversiteit zou ondermijnen dan bevorderen". Zij voegde toe dat: "Dit instrument te gebrekkig is, te open voor verkeerde interpretatie, en te makkelijk misbruikt kan worden voor ons [de VS] om te ondersteunen."

Het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken zegt te vrezen dat sommige landen vooral de import van Amerikaanse films en muziek aan banden zullen leggen. Daarbij wordt in het bijzonder aan Frankrijk gedacht. Dat land, altijd in de weer tegen de hegemonie van het Engels in de wereld, legt al beperkingen op aan niet-Franstalige uitzendingen op radio en televisie en steunt de eigen film- en muziekindustrie met hoge subsidies. De Minister van Cultuur van Frankrijk, Donnedieu de Vabres, wees op wat hij beschouwt als de huidige assymetrie van de

culturele macht. "Films uit Hollywood zijn goed voor 85 procent van de filmkaartjes die in de gehele wereld worden verkocht. In de VS is slechts 1 procent van de films die worden vertoond afkomstig van buiten de VS," zei hij. Volgens Donnedieu de Vabres moeten landen om die reden het recht hebben om artistieke quotas vast te stellen. De voorzitter van de Motion Picture Association van Amerika, Dan Glickman, waarschuwde tijdens de jaarlijkse conferentie van de Franse filmindustrie in Beaune in Oost-Frankrijk de conferentiegangers op de vrijdag na de aanneming van de Conventie: "Niemand zou de conventie moeten gebruiken om hun grenzen te sluiten voor een scala aan producten. Als landen beginnen met wetten af te kondigen die tegen de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) zijn dan komt er conflict."

Vrijhandel en culturele diversiteit

Landen zoals Japan, India, Brazilië en Mexico, die allen op grote schaal hun eigen nationale films, muziek, radio, boeken, televisieprogramma's en andere culturele goederen exporteren, staan achter het centraal principe van de conventie, dat deze verscheidenheid aan goederen die overal ter wereld worden geproduceerd niet gewoonweg handelswaar zijn, maar uitingen van rijke individuele uniciteit en culturele identiteiten. Daarom, zo redeneren zij, verdienen culturele goederen het om beschermd en ondersteund te worden, zelfs financieel, door regeringen.

Het Amerikaanse delegatielid, Richard Martin, zei tijdens een van de debatten in de UNESCO vergadering dat de conventie in werkelijkheid over handel gaat wat duidelijk buiten het mandaat valt van de UNESCO. Hij merkte ook op dat de tekst fundamenteel ingaat tegen de verplichting van de VN organisatie om de vrije stroom van ideeën in woord en beeld te bevorderen. Volgens sommige waarnemers had Martin hiermee bewezen dat de Verenigde Staten culturele goederen slechts zien als handelswaar, wat lijnrecht staat tegenover hoe het overgrote deel van de rest van de wereld er over denkt. Het feit dat Martin ook aanhaalde dat de conventie de rechten en verplichtingen onder andere internationale overeenkomsten kan belemmeren en een negatief effect kan hebben op het vooruitzicht op afronding van de Doha Ontwikkelingsronde, versterkte die indruk alleen.

Een media expert van de coalitie van de Communication Rights in the Information Society, Sasha Constanza-Chock merkte op dat: "De aanneming van de conventie een morele overwinning is, maar dat de echte test komt wanneer de ontwikkelingslanden druk van de V.S. zullen weerstaan om hun audiovisuele diensten en informatiediensten prijs te geven." Sinds het begin van de debatten over deze conventie eind 2003 is de regering van de VS actief geweest om ontwikkelingslanden zover te krijgen dat zij bilaterale handelsovereenkomsten sluiten waarin zij hun rechten opgeven om hun eigen unieke audiovisuele en informatiediensten, waaronder film, televisie en muziek, te behouden en te ondersteunen.

De Franse beleidsadviseur, David Kessler, zegt dat de conventie een "aanzienlijke vooruitgang" betekent in het bevorderen van de waarde van culturele goederen binnen het kader van de internationale regelgeving. Toch is het nog onbekend hoe dit nieuw juridisch instrument zal worden behandeld in de komende WTO onderhandelingen. Zal het als een uitzondering worden behandeld binnen het kader van de WTO of wordt het beschouwd als iets wat de WTO discussie's niet zal raken. In ieder geval biedt het een helpende hand aan staten die proberen de druk te weerstaan om bilaterale handelsovereenkomsten te sluiten. Kessler zei verder: "Nationale autoriteiten in de hele wereld kunnen nu zeggen: 'Deze conventie is een instrument dat onze rechten erkent om onze cultuur te behouden, zodat we kunnen zeggen dat onze culturele goederen niet kunnen behandeld worden zoals andere handelssectoren.'" De Conventie treedt in werking wanneer 30 lidlanden het verdrag hebben geratificeerd.